

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

O DOPUŠTENOSTI

zahtjeva br. 55213/07

Mate Čular

protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 22. travnja 2010. godine u vijeću u sastavu:

g. Christos Rozakis, *predsjednik*,

gđa Nina Vajić,

g. Anatoly Kovler,

g. Elisabeth Steiner,

g. Khanlar Hajiyev,

g. Dean Spielmann,

g. Giorgio Malinverni, *suci*,

i g. Søren Nielsen, *tajnik odjela*,

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen 17. studenog 2007. godine,

uzimajući u obzir očitovanje koje je podnijela tužena država i odgovor na očitovanje koje je podnio podnositelj zahtjeva,

nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, g. Mate Čular, hrvatski je državljanin rođen 1952. godine i živi u Zagrebu. Pred Sudom ga je zastupao g. T. Vukičević,

odvjetnik iz Splita. Hrvatsku vladu ("Vlada") zastupala je njena zastupnica, gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

Dana 6. travnja 1984. godine policijske vlasti oduzele su od g. Z.K. 160.000 bivših jugoslavenskih dinara (YUD) koji su pripadali podnositelju zahtjeva, pod sumnjom da su ih njih dvojica primili kao mito. Podnositelj zahtjeva tvrdi da je on želio iskoristiti novac kako bi kupio 4.870 kg dekapiranog lima, koji je namjeravao koristiti u nedavno otvorenom bravarskom poslu.

Dana 12. studenog 1989. godine nadležno državno odvjetništvo podiglo je optužnicu protiv podnositelja zahtjeva i Z.K. pred Općinskim sudom u Zagrebu optuživši ih za kazneno djelo primanja mita. Dana 20. veljače 1995. godine Općinski sud u Zagrebu obustavio je kazneni postupak nakon što je državno odvjetništvo odustalo od optužbe protiv okrivljenika. Međutim, oduzeti iznos nije bio vraćen podnositelju zahtjeva.

Iz tog je razloga podnositelj zahtjeva dana 28. studenog 1995. godine podnio građansku tužbu protiv države Općinskom sudu u Zagrebu. U razdoblju između 1984. i 1995. godine došlo je do nekoliko izmjena i denominacija domaće valute (vidi u daljnjem tekstu pod Mjerodavno domaće pravo). Dakle, podnositelj zahtjeva je prvotno potraživao iznos od 0.016 hrvatskih kuna (HRK) zajedno sa zakonskom zateznom kamatom tekućom od 6. travnja 1984. godine.

Tijekom postupka, dana 7. studenog 1997. godine financijski vještak kojega je imenovao sud pripremio je nalaz i mišljenje prema kojemu je, uzimajući u obzir stopu inflacije, vrijednost od 160.000 YUD godine 1984. bila jednaka vrijednosti od 22.170,50 HRK u vrijeme kad je on pripremao svoj nalaz i mišljenje.

Dana 15. prosinca 1997. godine Općinski sud je djelomično presudio u korist podnositelja zahtjeva. Presudio je da je država, oduzevši, a ne vrativši podnositelju zahtjeva iznos od 160.000 YUD, postala stjecatelj bez osnove, te mu je dosudio 22.170.50 HRK zajedno sa zakonskom zateznom kamatom tekućom od 7. studenog 1997. godine. Preostali dio podnositeljevog zahtjeva koji se odnosi na zakonsku zateznu kamatu koja je dospjela između 6. travnja 1984. i 7. studenog 1997. je odbijen.

Po žalbama obiju stranaka Županijski sud u Zagrebu je dana 15. veljače 2000. godine ukinuo prvostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovno postupanje. Presudio je da je prvostupanjski sud pogriješio kad je prilagodio tužbeni zahtjev podnositelja zahtjeva i dosudio mu tadašnju vrijednost od 160.000 YUD, jer je, prema mjerodavnom zakonodavstvu, imao pravo samo na nominalni iznos.

U ponovljenom postupku Općinski sud u Zagrebu dosudio je podnositelju zahtjeva dana 31. svibnja 2001. godine 0.01 HRK (budući da je dosuđeni iznos od 0.016 HRK mogao biti izražen samo do dva decimalna mjesta), zajedno sa zakonskom zateznom kamatom tekućom od 28. studenog 1995. godine. Preostali dio tužbenog zahtjeva podnositelja zahtjeva je odbijen te mu je naloženo platiti tuženiku iznos od 2.900 HRK na ime troškova postupka. Prema tvrdnji podnositelja zahtjeva, iznos koji mu je dosuđen, uključujući dospjelu zakonsku zateznu kamatu, bio je 0.03 HRK.

Dana 16. prosinca 2003. godine Županijski sud u Zagrebu odbio je žalbu podnositelja zahtjeva i potvrdio prvostupanjsku presudu.

Dana 19. veljače 2004. godine podnositelj zahtjeva podnio je ustavnu tužbu protiv drugostupanjske presude navodeći povredu svoga ustavnoga prava na jednakost pred sudovima.

Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva dana 5. lipnja 2007. godine i dostavio svoju odluku njegovom punomoćniku dana 9. srpnja 2007. godine.

B. Mjerodavno domaće pravo

1. Zakonodavstvo koje se odnosi na denominacije domaće valute

Zakon o promjeni vrijednosti dinara (*Službeni list Socijalističke federativne republike Jugoslavije*, br. 83/89) od 21. prosinca 1989. godine odredio je novu vrijednost jugoslavenskog dinara (YUD) tako da je novi dinar odgovarao 10.000 starih dinara.

Odlukom o uvođenju hrvatskog dinara kao sredstva plaćanja na teritoriju Republike Hrvatske (*Narodne novine Republike Hrvatske*, br. 71/1991) koja je stupila na snagu 23. prosinca 1991. godine Republika Hrvatska uvela je svoju vlastitu valutu, hrvatski dinar (HRD). Jugoslavenski dinar (YUD) zamijenjen je hrvatskim dinarom (HRD).

Dana 13. svibnja 1994. godine stupila je na snagu Odluka o prestanku važenja Odluke o uvođenju hrvatskog dinara kao sredstva plaćanja na teritoriju Republike Hrvatske, te o načinu i vremenu preračunavanja iznosa izraženih u hrvatskim dinarima u kune i lipe (*Narodne novine Republike Hrvatske*, br. 37/1994), uvodeći hrvatsku kunu (HRK) kao valutu Republike Hrvatske. Propisivala je da hrvatski dinar treba zamijeniti s hrvatskom kunom po tečaju od 1.000 dinara za jednu kunu.

2. Zakon o obveznim odnosima

Mjerodavni dio Zakona o obveznim odnosima (*Službeni list Socijalističke federativne republike Jugoslavije*, br. 29/1978, 39/1985 i

57/1989 i *Narodne novine Republike Hrvatske*, br. 53/1991 s izmjenama i dopunama) koji je bio na snazi u mjerodavno vrijeme propisivao je kako slijedi:

STJECANJE BEZ OSNOVE

OPĆE PRAVILO

Član 210.

„(1) Kad dio imovine jedne osobe na bilo koji način prijeđe u imovinu druge osobe, a taj prijelaz nema osnove u pravnom poslu ili zakonu, stjecatelj je dužan vratiti tu imovinu. Ako vraćanje imovine nije moguće dužan je nadoknaditi vrijednost ostvarene imovine. .

(2)

(3) Obveza vraćanja imovine odnosno nadoknade vrijednosti nastaje i kad se nešto primi s obzirom na osnovu koja se nije ostvarila ili koja je kasnije otpala.“

Opseg vraćanja

Član 214.

„Kad se vraća ono što je stečeno bez osnove, moraju se vratiti plodovi i platiti zatezna kamata, i to, ako je stjecalac nesavjestan od dana stjecanja, a inače od dana podnošenja zahtjeva.“

ZATEZNA KAMATA

Pravo na potpunu naknadu

Član 278.

„(1) Vjerovnik ima pravo na zateznu kamatu bez obzira na to da li je pretrpio kakvu štetu zbog dužnikova zakašnjenja.

(2) Ako je šteta koju je vjerovnik pretrpio zbog dužnikova zakašnjenja veća od iznosa koji bi dobio na ime zatezne kamate, on ima pravo zahtijevati razliku do potpune naknade štete.“

NOVČANE OBVEZE**Načelo monetarnog nominalizma****Član 394.**

„Kad obveza ima za predmet svotu novca, dužnik je dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koji glasi, izuzev kad zakon naređuje što drugo.“

PRIGOVORI

Podnositelj zahtjeva prigovara na temelju članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju da su domaći sudovi odbili usvojiti njegov tužbeni zahtjev za isplatu stvarne vrijednosti novca koji mu je oduzet 1984. godine.

PRAVO

Podnositelj zahtjeva prigovara da nije primio naknadu koja odgovara stvarnoj vrijednosti 160.000 YUD koje su mu oduzele policijske vlasti 1984. godine. Poziva se na članak 1. Protokola br. 1. koji glasi kako slijedi:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

Vlada osporava dopuštenost zahtjeva s dvije osnove. Tvrdi da podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva i da je u svakom slučaju zahtjev očigledno neosnovan.

Sud ne nalazi potrebnim ispitati Vladine prigovore, jer je zahtjev u svakom slučaju nedopušten iz slijedećih razloga.

Sud ponavlja da se treba uvjeriti da je nadležan u svakom predmetu koji mu je podnesen, te je stoga obvezan preispitati pitanje nadležnosti u svakoj fazi postupka (vidi predmet *Blečić v. Croatia* [GC], br. 59532/00, stavak 67., ECHR 2006-III). Stoga, iako se Vlada u svojem očitovanju nije izričito pozvala na nedopuštenost *ratione temporis*, Sud je ipak treba ispitati na svoju vlastitu inicijativu.

Sud prvo primjećuje da je podnositelj zahtjeva u biti prigovorio tome što su hrvatski sudovi odbili uzeti u obzir inflaciju i smanjenje vrijednosti domaće valute kad su odlučivali o njegovoj tužbi.

S tim u vezi Sud prvo primjećuje da su iznos od 160.000 YUD podnositelju zahtjeva oduzele policijske vlasti dana 6. travnja 1984. godine pod sumnjom da ga je primio kao mito. Nadalje primjećuje da je naknadni kazneni postupak koji je bio pokrenut protiv podnositelja zahtjeva bio konačno obustavljen 20. veljače 1995. godine nakon što je državno odvjetništvo odustalo od optužbi protiv njega. Sud također bilježi da je između ta dva datuma domaća valuta nekoliko puta izgubila na vrijednosti i da se posljednji gubitak vrijednosti dogodio 13. svibnja 1994. godine uvođenjem hrvatske kune (vidi u gornjem tekstu pod Mjerodavno domaće pravo), nakon kojeg datuma je valuta ostala stabilna.

Sud ponavlja s tim u vezi da iako je istina da se članak 1. Protokola br. 1 ne može tumačiti kao da državama nameće pozitivnu obvezu da zadrže vrijednost potraživanja ili bilo koje druge imovine pred inflacijom (vidi predmete *Todorovi v. Bulgaria* (dec.), br. 19108/04, 12. svibnja 2009. i *Todorov v. Bulgaria* (dec.), br. 65850/01, 13. svibnja 2008.), to nije tako ako su vlasti pridonijele gubitku vrijednosti potraživanja podnositelja zahtjeva. Na primjer, Sud je prethodno presudio u predmetima izvlaštenja da, kad dolazi do monetarnog smanjenja vrijednosti, dugotrajna odugovlačenja od strane vlasti u plaćanju naknade mogu dovesti do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju (vidi, na primjer, predmet *Akkuş v. Turkey*, 9. srpnja 1997., stavci 29.-31., Reports of Judgments and Decisions 1997-IV).

U ovome je predmetu trebalo više od pet godina i sedam mjeseci nakon što je naprijed navedeni iznos bio oduzet podnositelju zahtjeva da domaće vlasti pokrenu kazneni postupak protiv njega. Nakon što je taj postupak bio pokrenut, trajao je više od pet godina i tri mjeseca. Tako duga odugovlačenja u razdoblju kad je domaća valuta jako izgubila na vrijednosti morala su pridonijeti gubitku vrijednosti potraživanja podnositelja zahtjeva koji potječe od stjecanja bez osnova.

Međutim, Sud ponavlja da se je u ovom predmetu posljednja devalvacija domaće valute koja je utjecala na potraživanje podnositelja zahtjeva dogodila uvođenjem hrvatske kune 13. svibnja 1994. godine. Slijedi da su samo ona odugovlačenja koja su se bila dogodila prije toga datuma u naprijed navedenom kaznenom postupku mogla utjecati na vrijednost potraživanja podnositelja zahtjeva. Međutim, to je bilo prije nego što je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku 5. studenog 1997. godine.

U tom pogledu Sud ponavlja da iako je istina da od datuma ratifikacije nadalje sve radnje i propuštanja države moraju biti u skladu s Konvencijom (vidi predmet *Yağcı and Sargin v. Turkey*, 8. lipnja 1995., stavak 40., Series A br. 319-A), Konvencija ne nameće nikakve konkretne obveze državama ugovornicama da osiguraju zadovoljštinu za povrede ili štetu uzrokovanu prije toga datuma (vidi predmet *Kopecký v. Slovakia* [GC], br. 44912/98, st. 38. ECHR 2004-IX).

Slijedi da je zahtjev nespojiv *ratione temporis* s odredbama Konvencije u smislu članka 35., stavaka 3. Konvencije te ga treba odbiti u skladu s člankom 35., stavkom 4.

Iz tih razloga, Sud jednoglasno

utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Søren Nielsen
Tajnik

Christos Rozakis
Predsjednik